תיהנה משלך

מאת: יעקב הרצברג
יוני 13, 2020

“וצריך שיהיה לו על כל פנים פרנסה” – הנה לכם ה”מחמירים” שלא לעבוד, הוראת היתר עבודה מפורשת מדברי רבי נחמן! תיהנה משלך – אחת העצות הכי טובות שהוא נתן לנו!

במאמרים האחרונים אנו עוסקים בחשיבות המתינות ודרך הממוצע בעבודת השם, ומביאים דוגמאות מתחומים שונים בהם יש קושי לבעלי תשובה ללכת באמצע הדרך. כעת, אנו עם המאמר השלישי על אחת הדוגמאות הבולטות – נושא הפרנסה.

נציין, שבאמת, מה שנראה לעיניים שדווקא בברסלב יש נטייה לקיצוניות – זו לא אשמתה של ברסלב ובטח לא אשמתו של רבי נחמן מברסלב, אלא נובע מהתקרבות לא שלמה, לא נכונה ויסודית ולא עמוקה לרבינו הקדוש, היינו, שאדם מתקרב קצת הוא שומע כמה דיבורים ומיד קופץ וחושב שהוא הבין, והוא כבר מתנהג כפי שהוא הבין בהסתכלות ראשונית ברפרוף ממש. זו לא דרכה של תורה ולא דרכו של רבינו הקדוש, כמו שנבאר במאמר נפרד אי”ה, שההתקרבות לצדיק היא עבודה

ארוכה ועמוקה של מציאת רוח קדשו ואמיתת עצותיו הקדושות , ובטח אינה דבר שטחי ומזורז .

לא רק שההתקרבות לצדיק האמת אינה מביאה לקיצוניות , אלא אדרבה , דווקא היא שמביאה את האדם להתפתחות רוחנית נכונה והדרגתית , כמו שרבינו מציין בספרו ליקוטי מוהר ן” (תורה ע ו”) – שההתקרבות לצדיק מועילה לשמור על האדם שלא יבער לקב ה” יתר על המידה , וזו לשונו :

“וזה בחינת מעלת התקרבות לצדיקים . כי יש בחינת (תהלים מ ב”): “צמאה נפשי”, דהיינו כמו מי שהוא צמא מאוד , ששותה אפילו מים הרעים . כמו כן גם בעבודת הבורא יתברך , יש בני אדם שהם תמיד בבחינת צימאון , ולומדים ועובדים עבודתו תמיד . והם תמיד בבחינת צימאון , כי נפשו שוקקת תמיד לעבודת השם יתברך , אך שהוא בלא זמן ושכל . כי ‘לפעמים ביטולה של תורה היא קיומה’ (מנחות צ ט”), כמה שכתוב (תהלים קי ט”): “עת לעשות לה ’ הפרו תורתך .” וזהו מעלת התדבקות בצדיקים , כי הם עושים גבול וזמן לבל יהיה בבחינת צימאון . וזה פירוש הפסוק : “צמאה נפשי לאלוקים לא-ל חי”, זה בחינת צימאון כנ”ל. “מתי אבוא” ולא יהא בבחינת צימאון . “ואראה פני אלוקים”, ואראה דייקא , דהיינו שאזכה שתהיה העבודה בבחינת ראיה , שאזי הוא בבחינת גבול וזמן כראוי כנ”ל, ואזי אינו בבחינת צימאון כנ”ל.” עד כאן לשונו .

רואים כאן שבניגוד למה שמקובל לחשוב , וגם לכאורה נראה בחוש , שהתקרבות לרבינו הקדוש גורמת לאדם להתלהבות יתר על המידה , אך באמת , ההתקרבות לצדיק אמורה לעשות את ההיפך – דווקא לתת לאדם מידה וגבול וזמן שהעבודה תהיה עם שכל בבחינה של ישוב הדעת , ולא צימאון והשתוקקות בלי גבול .

אולי גם זה יעניין אתכם :

עושים סדר בראש

פרנסה בדרך האמצע

גשר צר מאוד

להשתחרר מהמלכודת

רוצים את הדבר האמיתי

דרך ארץ קדמה לתורה

האור שבנשמה

לעבור את הירדן

אל תפחדו, כנסו פנימה

אין מקום מושלם

ואכן, כיום זה ידוע שיש בכל העניין של חזרה בתשובה, ובפרט בברסלב, נטייה להתלהבות חסרת צמצומים ולהנהגות קיצוניות, אבל על פי המובא כאן מבינים שכפי הנראה חסר בהתקרבות הזאת את עצם ההתקרבות לצדיק האמת, שאם לא כן היה צריך להיות ההיפך, כי כאמור, הצדיק הוא הנותן לבעל התשובה את הגבול והזמן שלא יבער יתר על המידה. אם כן, איך תתיישב הסתירה בין מה שרבי נחמן אומר למה שרואים בחוש? אלא, על כורחך החיסרון הוא אצל המתקרב שאינו מבין את עומק העבודה שיש בהתקרבות לצדיק האמת.

לכן אח יקר, התעורר להבין במה מדובר כאן – הצדיקים, שהם בחינת נשמת משה, הם המגלים את אמיתת התורה, ממילא אי אפשר להתייחס לדברי הצדיקים בשטחיות, בפרט בתחילת הדרך כשעדיין יש הרבה בלבולים וטשטושים.

לכן, עתה משהתקרבת לתורה ובאמת אשריך, אז קודם כל תירגע ואז תתיישב ותיכנס לאט לאט לדעת האמיתית של התורה ושל הצדיקים – זה יועיל לך להיות יותר רגוע ושמח ולא לקחת על עצמך דברים שגורמים לך מתח וצער! למה שתהיה מעונה ומלא צער בתהליך ההתקרבות שלך שיכול להיות הרבה יותר נעים ושמח? זו רק עצת היצר, היזהר והישמר ממנו כי הוא רוצה להביא אותך להריסה ח"ו, וגם יש לו שליחים נאמנים בתוך המחנה המכונה "ברסלב", שמשמיעים לך דרכים של 'עבודות' שלא שייכות לך עדיין כלל, ומי יודע אם אי פעם יהיו שייכות לך…

הראיה למה שכתוב כאן, שאצל חסידי ברסלב בדורות הקודמים לא ראו את התופעות הללו של קיצוניות ו'ריבוי אורות' המביאים לעצבות, כעס וכדומה, אלא כל ההיפך הגמור היה בהם – שמחה וישוב הדעת, נחת ומאור פנים וכו', עד כדי כך, שהיו אפילו מתנגדים שכאשר היו צריכים עצה היו מתייעצים עם חסידי ברסלב בגלל ישוב הדעת שחסידי

ברסלב היו ידועים בו .

ודע עוד , שבתורה קל"ד כותב רבינו הקדוש – שלעשות דבר שהוא מעל מדרגת האדם זה פגם של ניאוף , וזו לשונו : "עבודה גדולה לומר תורה אפילו ליחיד , כל שכן לרבים . כי צריך להיזהר מאוד שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל המקבל , כי הוא בחינת ניאוף , שמשליך טפי השכל באתר דלא אצטריך . ונקרא לבטלה , כי אינו מוליד אצלו כלום . ולפעמים נקרא ניאוף ממש , שמוליד ומוציא פסול ופגום , היינו שהמקבל עושה על ידי זה דבר שאינו צריך לו לפי מדרגתו ..."

בניגוד למה שמקובל לחשוב – שההתקרבות לרבי נחמן גורמת לאדם להתלהבות יתר על המידה , אך באמת , ההתקרבות לצדיק אמורה לעשות את ההיפך – לתת לאדם מידה וגבול וזמן שהעבודה תהיה עם שכל בבחינה של ישוב הדעת , ולא צימאון והשתוקקות בלי גבול .

גדול הנהנה מיגיע כפיו

לכן חשוב מאד ללמוד על כל אנשי שלומנו ולהסתכל בעין האמת , ואז תראה שרבים מהם כן עסקו באיזה משא ומתן , כמו רבי שמואל העשיל פרידמן ז"ל, שמספר ביומנו על עצמו וגם על חברים אחרים מאנ"ש שעבדו עמו . ולמה ללכת רחוק ? לרבינו בעצמו היו כמה מקרובים גדולים שהיו בעלי עסקים , ועיין במכתב שכתב רבינו לבתו – שבסופו פורס בשלום מחותנו ומבקש ממנו בלשון זו : "גם ביקשתי ממעלתו שיעסוק במשא ומתן כי משא ומתן של מעלתו הוא צורך גבוה כי (תהלים צו) "ספרו בגוים את כבודו ."

וכן כל מי שמסתכל במכתביו של רבי נתן , לא יכול שלא לשים לב לכך שרבי נתן מרבה לבקש מאנשיו שיתמכו בו וישלחו לו כסף – הן לענייני רבינו שעסק בהם והן לפרנסתו . לכאורה , במבט שטחי של מי שתופס את כל העניין של 'ביטחון' בצורה פשטנית ומוחלטת , זה נראה שרבי נתן לא מתנהג על פי הביטחון , שהרי בעל הביטחון צריך – לפי דעתו – שלא להגיד מילה ולא לדבר על זה בכלל , רק לשאת עיניו לבורא ולבטוח בו .

ובאמת , ברור לנו כשמש בצהריים שלרבי נתן ז"ל הייתה מידת ביטחון בשלמות , ובכל זאת , מצד הנהגה פשוטה התייחס לעניין הפרנסה בצורה המתקבלת על השכל . ואם רבי נתן נהג כך , הרי שהנחיל לנו את זאת –

שנדע לשלב בין העבודה הרוחנית של תפילה , אמונה ובטחון וכו ', לבין ההנהגה למעשה שצריכה להיות מעוגנת במציאות .

כל זה אפילו למי שבאמת יש לו ביטחון אמיתי , כל שכן שהמציאות האמיתית היא שמעטים מאוד הם בעלי בטחון ואף על פי שבוודאי נכון וראוי לשאוף לכך , אבל יש דרך שצריכים ללכת בה עד שמגיעים לזה , ובינתיים , כל אחד צריך לדעת את מקומו – ואם הוא צריך לעבוד יעבוד , ואם יש לו אפשרות שיתמכו בו אז שיעשה השתדלות בכוון הזה שיתמכו בו , וכן כל כיוצא בזה , ואם הוא באמת יכול לשבת על התורה והעבודה ברצינות והתמדה מתוך ביטחון שהקב ”ה יפרנס אותו – שיעשה כן , רק שלא ירמה את עצמו ויראה שבאמת הוא מצליח לחיות הוא ואשתו וילדיו באושר ושמחה .

יש קמח יש תורה

הכלל הוא – שנושא הפרנסה הוא נושא טעון וקשה שצריכים להשתדל לסדר אותו , באיזה אופן שיהיה , כי הפרנסה היא יסוד שכל החיים סובבים סביבו אם נרצה ואם לא נרצה , כמו שכתוב בפירוש : אם אין קמח אין תורה , ורבינו מוסיף על זה (בתורה ס): “וצריך שיהיה לו על כל פנים פרנסה ” – הא לך , ה”מחמיר ” שלא לעבוד – הוראת היתר מרבינו הקדוש בעצמו שאמר : שצריך שתהיה לאדם פרנסה בשביל שילמד תורה ...

גם אם קשה , עדיין , זה שלך – יגיע כפיך , אשריך !

וראיתי במכתביו של רבי נתן בן רבי יהודה ז"ל, תלמידו הנלהב של רבי נתן ז"ל, שכותב תשובה לאחד מאנשי שלומנו החשובים שרצה לעלות לארץ ישראל, ובין הדברים מוזכר שם שאותו אחד תכנן את נסיעתו רק אחרי שדאג לכך שאנשי שלומנו יתמכו בו כשיחיה בארץ ישראל, כי בארץ ישראל של אז לא הייתה כמעט אפשרות להתפרנס.

ועל זה מיד נשאלת שאלתו של 'בעל הביטחון' הטרי: מה?! אחד מחשובי אנשי שלומנו דאג שיתמכו בו?! צריך היה לנסוע לארץ ישראל ולבטוח בהשם – שכפי שפרנס אותו בחו"ל כך יפרנסו בארץ ישראל.

והתשובה היא: נכון מאוד! כשם שהקב"ה הוא פרנס אותו בחו"ל הוא יפרנסו בארץ ישראל, אבל זה יהיה לפי ההנהגה המתאימה לארץ ישראל, שבאופן נגלה לא היה בה שום דרך להתפרנס מלבד תמיכות מיהודי חו"ל. ומעתה, לחיות במדרגה כזו שאפילו מקום שעל פי הנראה לעין אין שום אפשריות להתפרנס בו, הוא יבטח בה והקב"ה יעשה לו נסים מעל הטבע כל הזמן, זו מדרגה שאפילו צדיקים נשגבים לא יכולים לאחוז בה בתמידיות.

ונשאל: האם תבחר בקלות ראש ללכת למסע במדבר בלי מים ומזון על סמך 'ביטחון'? בוודאי שלא. אף על פי שעל ידי ביטחון אמיתי גם זה אפשרי, כמו שאכן בטחו אבותינו בקב"ה ויצאו ממצרים למסע במדבר בלי לקחת אתם צידה לדרך, אבל האם אתה במדרגה כזו? בזאת תבחן, ובוודאי תודה על האמת שלמסע במדבר אתה תיקח אתך כל מה שצריך על פי השכל הפשוט, ורק אם קרה שהלכת לאיבוד או שגנבו לך את מה שהכנת, אז תחזק עצמך בביטחון שהקב"ה יושיע אותך.

כך ממש צריכה להיות ההתייחסות של כל אדם לנושא הפרנסה – כל עוד אין לו את הביטחון לצאת למדבר בלי צידה לדרך, זה סימן שהוא צריך להקדיש לזה מחשבה ולעשות מה שבידו כדי שתהיה לו 'צידה לדרך' של חיים ומשפחה ולהתפלל ולבקש שלא יטריד אותו עניין הפרנסה באופן שיפריע לו לעבוד את השם, ולבטוח בהשם שיעזור לו בכל אשר יעשה, ואם אחרי הכל הוא עדיין לא מצליח שתהיה לו פרנסה, יבטח בקב"ה שהכל לטובה ושבוודאי יושיעו.

אבל להתעלם לגמרי מהנושא בטענת 'ביטחון' – זה לא נכון, כמו שרואים בכל הנהגות חסידים ואנשי מעשה שמטפלים גם בנושא זה ולא מתעלמים ממנו.

חשוב להדגיש, שאין במה שכתוב כאן שום כוונה לומר לאדם דווקא ללכת

לעבוד או לעסוק במשא ומתן, אלא כל כוונת הדברים היא לצייר לבעלי תשובה ציור יותר רחב ומתון ומאוזן של כל הנושא, כדי שהבחירה והעבודה שלהם תהיה כפי הכלים שלהם.

עיקר המסר שיש כאן הוא לכל אחד ואחד – שלא ילך רק אחרי שכלו העצמי כפי שהסיק מסקנות בחופזה, אלא יאזין לרחשי ליבו ויכיר את מקומו, ויתייעץ עם תלמידי חכמים וילמד ויסתכל הרבה על אנשי מעשה אמיתיים איך הם נוהגים, כי שימוש חכמים הוא יסוד בתורה ועבודה, משום שרק כך רואים הלכה למעשה איך מתקיימים ומשתלבים יסודות האמונה והביטחון ביחד עם אילוצי החיים שאינם קלים כלל, ומצריכים משפט וישוב הדעת על כל צעד ושעל.

והעיקר לזכור שרק הצדיק, שהוא בחינת ‘ברית מלח עולם’, יכול באמת להמתיק את כל עניין הפרנסה, וממילא עיקר עבודת החיים שלנו היא לזכות להתקרב לצדיק האמת ועל ידי זה תימשך עלינו קדושת הברית ונזכה לפרנסה בקדושה.

במאמרים הבאים, נעסוק בתחומים נוספים בהם צריך את בירור הדרך הממוצעת והמאוזנת.

גם אתם מחפשים את האמת? כנסו לקישור הבא וגלו דברים מעניינים במסע אחרי האמת!